

Системата - вицът на нашия живот

Защо като че ли мухляса вицовият фолклор, който разквасваше душите ни в съб(и)ранията ни през социализма? Защо намаля ентусиазмът за вицово говорене? Защо преди да сме чули вица започваме "тиково" да се смедем? За всеки случай? Защо вече не се надсмиваме чрез вица на живота, а той се смее на живота ни? Как стана така, че дордето сме живи, ще си влачим вицовия спомен за четиридесетго-

дишния си живот?

В книгата си "Млади и добре опаковани" Йордан Иванчев разкопчава спомените на четирима съученици - още млади, на по четиридесет години, и ги разказва на ръба на вица - не защото търси интересни стратегии на писане, а защото тъй намисленият социалистически живот, който с живота си репетирахме до 1989 и още по инерция го караме, изглежда наистина ("Истината се казва СИСТЕМАТА") безцветен виц.

Невероятен е старовремският комичен дух, с който авторът е опаковал нашето "соцнедавно". Като е събрал всичките "дивотии" (негов е изразът) на неговата битност (става дума за колажиране - включително графично - на социалистическия кич в бита и начина на живот), той ни предлага комична раздяла с миналото. Ние знаем защо само на пръв поглед парадоксално това минало може да се нарече осъществено липсва-

що в българския език "бъдеще неосъществено", или плътна, но измислена реалност, "словесна панорама", през която непрекъснато пресявахме действителната, както по подобен начин разговаряхме помежду си, както по същия начин разговарят и героите в романа: "Пресях думите му и стигнах до същината."

При това авторът спазва класическите правила на комедийния писател: повествованието е съвършено сериозно и не-

лепостите, очевидни за читателя, сякаш не са очевидни за писателя (но затова пък навяват ирония в подреждането им като настоящи спомени). Комичният ефект идва не от търсена комедийна "похватност", а сам се налага от обърнатата гледна точка във времето.

Вицът е чертата между времената: отвъд чертата е животът на едно поколение (това, на което посвещава книгата,

На страница 4

ПОСЛЕПИСНИК

Системата - вицът на нашия живот

От страница 1

та си писателят), отсам чертата е вицът за неговия живот.

На читателя на тази книга също му остава да се гържи класически, по гоголевски, както е казано в "Мъртви души": "Веселото в миг се превръща в печално само ако по-дълго се застоиш пред него"; или по Йорданиванчевски: "Да си умреш от смях, ако предварително не си умряла от скръб."

Тъй Вазов се раздели чрез "Чичовци" с миналото (връзката се напомня от сказовото повествование и от конкретни езикови жестове: напр. "...ръкомахаше към народа, струпан около стълбицето..."), но коренно различна е емо-

цията при раздялата. Двете раздели с двете епохи са различни толкова, колкото е различно смешното в тях. Целебен и даже носталгичен е хуморът в "Чичовци", а дали целебно можеш да се надсмееш над живот, в който "просто оцеляваш за кратко с цената на кратък живот"; над младостта, "опъната по конец" над също тъй опънатата по конец биография, която разказва за всичко, на което човекът е принадлежал, но не и как е принадлежал на себе си; над собствения си живот, усещан като "нечий чужд живот", или превърнат в чужда история (историите на Бакалов, разказвани от него в трето лице не от артистизъм, а защото "третото лице взе връх,

измести го от историите и му остави ролята на разказвач"). Същата позиция изненадващо аргументира генералната разказваческа позиция в романа: от трето лице на трети лица, защото, по думите на един от героите, "човек не може да се сношава сам със себе си".

Като чета тази книга и се смея, все пак знам: едвали ще ни се случи в този живот на битки за повече достойнство, на борба "със собственото си видюотвяване", на развързани, но преди това "добре опаковани", какъвто е животът и на героите в тази книга, да обърнем вица на собствения си живот: "Безкраен виц, разказват ти го, докато си жив."

СВЕТАНА СТОЙЧЕВА

Йордан Иванчев. Млади и добре опаковани. Първо издание. Рецензент: Младен Влашки; редактор: Емилия Драганова; оформление на корицата: Чавдар Щипков. Изд. "Летера". Пловдив, 1998. 194 с. ISBN 954-516-160-4.